

שיקום הקשר בין מערכת בית-הספר לבין הורים

הצעת פרויקט של השירות הפסיכולוגי חינוכי בשפרעם שהוגשה לשפ"י בשנת תשס"ח

(1) תקציר :

הפרויקט יכול עבודה בשלוש רמות- הנהלה, צוות מורים והורים, במטרה לשקם את הקשר בין המערכת הבית-ספרית לבין ההורים. בשלב הראשון, תיערך הערכה של תפיסת ההנהלה לקשר של בית-הספר עם ההורים תוך שימת דגש על הקשר הרעוע הקיים ולמידת הצורך בשיקומו עם הבלטת היתרונות של עבודה משותפת עם ההורים. לאחר גיוס ההנהלה לתהליך, תצא התוכנית לדרך שתכלול סדנא, בת עשרה מפגשים, עם צוות המורות להגברת המודעות בנושא והכנתם לשיתוף פעולה יעיל עם ההורים תוך הבנת הקשיים והבלטת היתרונות בשיתוף פעולה כזה. בסוף התהליך תתקיים סדנא עם מדגם מאוכלוסיית ההורים בבית הספר (הורים בשכבות א'+ב') בשלושה מפגשים לכל כיתה (שש קבוצות) להגברת המודעות שלהם לחשיבות שיתוף פעולה עם מערכת ביה"ס וכנתם לתקשורת עם מורים. קבוצה זו של הורים תהווה מדגם פיילוט שיכוון את המשך התוכנית עם קבוצות אחרות של הורים בביה"ס בשנה הלימודית העוקבת.

(2) רקע ורציונל :

אנו עדים בשנים האחרונות למגמה של עליה בולטת במידת מעורבותם של הורים במערכת הבית-ספרית. לעומת זאת, בית הספר שאני עובדת בו הינו מוסד ממלכתי בעל מסורת איתנה של "לא לערב את ההורים בעשייה הבית-ספרית". דבר, שהכין עם השנים קרקע פורייה בקרב ההורים לביקורת ולהתקפות כנגד בית הספר. הקשר בין בית-הספר לבין ההורים מהווה בסיס לשיתוף פעולה בין שני גופים עיקריים בחיי הילד לקידום רווחתו האישית, שהינה בראש סדר העדיפויות של עבודתנו כפסיכולוגים חינוכיים. למרות שההורים ובית הספר חותרים לאותה מטרה משותפת, הצלחת התלמיד, יש ביניהם יריבות ומתח, שנובעים, בין היתר, מהיותן שתי מערכות שונות במהותן. המורים טוענים להשתלטות ההורים ומוצאים את עצמם חשופים לביקורת מתמדת של ההורים בנושאים ובעיסוקים מקצועיים מובהקים. לדעתם, הם מגלים חוסר הבנה והתחשבות, וכך מכבידים על העבודה החינוכית. לעומתם, ההורים טוענים, כי המורים רוצים לראותם כאוספי כספים וכמספקי שירותים בלבד, אך לא כשותפים בעבודת החינוך. קונפליקטים בעוצמה רבה, עוינות, חוסר אימון, חוסר איזון בין משפחה לבית ספר- כל אלה גורמים למתח ולחרדה אצל הילדים, ומונעים מעבר חלק שלהם בין שני המוסדות. מחקרים מעידים, כי מעורבות ההורים ושיתוף הפעולה בינם לבין המורים בתהליך הלימודי משפרות את הישגי התלמיד ואת התנהגותו.

קיום דיאלוג מורים-הורים מבוסס על איזון עדין, המותנה מצד אחד בשמירה על האוטונומיה המקצועית של המורה ועל האוטונומיה הבית-ספרית בכל הנוגע לקבלת החלטות חינוכיות, ומצד שני ביחס של כבוד אל בית הילד ותרבותו וכיבוד זכותו של ההורה להיות שותף בתהליך החינוכי של ילדו (שפירא וגולדרינג, 1990). מכאן, עולה חשיבות רבה למלא תפקיד מגשר בין שני הצדדים, על-ידי עבודה עם כל צד בנפרד על-מנת לאפשר תקשורת ושיתוף פעולה ביניהם, כמפורט בהמשך. כל זה מתאפשר, כמובן, לאחר גיוסה של ההנהלה לתהליך וקבלת אישורה למידת החשיבות של השקעת זמן ומאמץ בנושא זה.

(3) מטרות על :

- הטמעת תפיסת ההורים כשותפים
- הכרה בחשיבות שיתוף הפעולה בין שני הצדדים לקידום העשייה החינוכית תוך הבלטת ההבדל בין "מעורבות" לבין "התערבות" של הורים בביה"ס.
- אימון מערכת החינוך בטכניקות עבודה עם הורים למעבר מדפוסים של תקשורת מאשימה לקבלת אחריות (דפוס של שותפות)

(4) שותפים נוספים לפרויקט

אין.

(5) תכנית העבודה :

- (א) **אוכלוסיית היעד** : ההנהלה, צוות המורים בבית-הספר וההורים.
- (ב) **יעדים אופרטיביים** : (1) גיוס ההנהלה לתהליך (2) הקטנת חרדות, בחינת ציפיות ומתן לגיטימציה לדעות, לאמונות ולתחושות באשר למעורבות הורים. (3) הבאת המשתתפים להכרה בחשיבות ההידברות עם ההורים ולהקטין חרדות מפני ההידברות (4) דיון על רמות שונות של מעורבות הורים תוך התייחסות ליתרונות ולחסרונות של מעורבות זו (5) להגיע להסכמה לגבי שיתוף הורים בתחומים מסוימים תוך קביעת קווים אדומים למעורבות (6) הקניית מיומנויות למעבר מתקשורת חד-סטריית לתקשורת דו-סטריית עם הורים (7) הקניית מיומנויות לניהול מפגש עם הורים. (8) בנוסף, תיעשה הכנה של הורים לתקשורת הדדית עם ביה"ס מתוך הבנה לחשיבות העבודה המשותפת.

- (ג) **הפעולות להשגת היעדים** : שלושה מפגשים עם ההנהלה לגיוסה לתהליך, 10 מפגשים בני שעתיים עם צוות המורים שבהם ננסה לענות על מטרות ביניים (2-7) שלעיל. ו- 3 מפגשים בני שעתיים, עם ההורים בשתי שכבות (3 כיתות בכל שיכבה), במפגשים אלה תיעשה עבודה הכנה להורים להידברות עם ההורים ושני מפגשים חווייתיים.

(6) קריטריונים להצלחה (מדדים)

יוקם מיני צוות המורכב מן המנהל, הפסיכולוגית, היועצת ושתי נציגות של צוות המורות, אשר ילווה את התהליך בכל צעד דרך התדיינות בתכנים העולים במהלך המפגשים ומשוב לגבי התקדמות התהליך. תיעשה עבודת הכנה למיני צוות זה על-ידי הפסיכולוגית בנוגע לתוכנית ולדרך היישום וההערכה. הקריטריונים להצלחה שייבחנו על-ידי צוות זה הם :

- הפחתה משמעותית בתחושת האיום והחרדה בקרב המורות דרך הגברת הביטחון שלהן בעשייה החינוכית בבית-הספר.
- שיפור המודעות ביחס לחשיבות הקשר בין הורים לבי"ס בקרב צוות המורות
- עליה בהסכמה בקרב המורות בנוגע לתחומי מעורבות של הורים בבית-הספר
- שיפור מיומנויות התקשורת ההדדית של מורות והיכולת לנהל מפגשים עם הורים דרך סימולציות ומשחק תפקידים
- הפחתה במספר הפניות של הורים להנהלה בעקבות סכסוכים עם מורות

(7) תכנית הערכה (כולל משתני הערכה וכלים)

- ינוסח שאלון שביעות רצון של הורים ממעורבותם במגוון תחומים בבית-הספר (שיתוף בתוכניות ביה"ס, קבלת מידע מביה"ס, שיתוף בתחום הלימודי, בתחום החברתי וכו'..).
- שאלון זה יועבר להורים לפני ואחרי הפרויקט.
- פידבק בעל-פה מההורים במפגש האחרון איתם
- סימולציות ומשחק תפקידים במפגש האחרון עם המורים להערכת תהליך ההפנמה של מיומנויות תקשורת וניהול המפגש עם ההורים
- משוב בעל-פה מהמורים ומהצוות שמלווה את התוכנית.